

Recenzent prof. dr hab. Grażyna Flicińska- Panfil
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Wokalistyki, Teorii Muzyki i Edukacji Artystycznej
Instytut Wokalistyki
Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu
dziedzina: sztuki muzyczne
dyscyplina: wokalistyka
sporządzono na podstawie zawartej umowy o dzieło z przekazaniem praw autorskich

Poznań, 18 lutego 2022 roku

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU DOKTOSKIM
w sprawie nadaniu stopnia doktora w dziedzinie sztuki
w dyscyplinie artystycznej – sztuki muzyczne
FENG YEXI**

Zleceniodawca recenzji:

**Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie w związku z wszczęciem przez Radę
Dyscypliny Artystycznej postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie
sztuki, w dyscyplinie artystycznej – sztuki muzyczne**

Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku

DOTYCZY

Wniosku Feng Yexi do Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie o przeprowadzenie postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie – sztuki muzyczne.

UMFC powierzył mi funkcje recenzenta i wykonanie tego dzieła w ramach prowadzonej działalności naukowej.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pana Feng Yexi zatytułowana jest „*Znaczenie pieśni artystycznych dla wokalistów – na przykładzie chińskich pieśni artystycznych i rosyjskich romansów*”. Praca składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu stanowiących łączną pracę pod wyżej wymienionym tytułem. Promotorem pracy doktorskiej Feng Yexi jest prof. dr hab. Artur Stefanowicz.

Dzieło artystyczne obejmuje 13 utworów, w tym 8 rosyjskich pieśni romantycznych i 5 chińskich pieśni artystycznych. Są to:

1. Sergiej Rachmaninow - „Son” (The Dream) z cyklu 6 Romansów op. 8 słowa Fyodor Kuznych Teternikov
2. Sergiej Rachmaninow - „Prokhorit vsyo” (All Things Pass) z 15 cyklu Romansów op. 26 słowa Daniil Maksimovic Ratgauz
3. Piotr Czajkowski - „Noczi bezumnyje” (Crzay nights) z 6 cyklu Romansów op. 60 słowa Aleksander Puszkina
4. Piotr Czajkowski - „Ni slova, o drug moj!” (Not a word, oh my friend) z cyklu 2 Romansów op. 6 słowa Aleksej Nikolaevic Pleseev
5. Piotr Czajkowski - „Zaczem” (Why) z cyklu 3 Romansów op. 28 słowa Lew Aleksandrowicz Mei
6. Sergiej Rachmaninow - „Wsyo otnyal u menia” (He took all from Me) z cyklu 2 Romansów

- op. 26 słowa Fyodor Ivanovich Tyutcher
7. Lu Zaiyi - „Jia” Chiński Romans do słów Zhang Xinkai
 8. Piotr Czajkowski - „Zimnyj wieter”(Winter night) z cyklu 7 Romansów op. 54 słowa Aleksej Nikolaevic Pleseev
 9. Mikołaj Glinka - „Ja pomniu czudnoje mgnowienia” (I remember a wonderful moment) Rosyjski Romans słowa Aleksander Puszkina
 10. Lu Zaiyi - „Wo ai zhe tu di” Chiński Romans do słów Ai Qing
 11. Zhao Yuanren - „Jiao wo ru he bu xiang ta” Chiński Romans do słów Liu Bannong
 12. Liu Qing - „Yue ren ge” Chiński Romans do słów Pre-Qin
 13. Xu Peidong „Yi qin e, heng shan yue” Chiński Romans do słów Fan Zeng

Nagranie zrealizowano w Sali Koncertowej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie w dniu 5 i 6 sierpnia 2021 roku. Reżyserem dźwięku był Emilian Rymarowicz. Panu Yexi Feng akompaniował przy fortepianie Yan Rong.

Dobór pieśni chińskich i rosyjskich romansów w prezentowanym dziele artystycznym dokonany przez doktoranta nie jest przypadkowy. Wybór utworów jest w pełni przemyślany i podyktowany pochodzeniem doktoranta a w okresie studiów etapem nauki na Białorusi. Pieśni są bardzo zróżnicowane i dobrane interesująco. Barwa głosu scala się z różnorodnością pieśni. Chwilowe drżenie głosu w niewielkim stopniu przeszkadza w kantylenowym prowadzeniu niektórych fraz. Prezentowany materiał przemawia bogactwem ekspresji i osobowością wykonawczą.

Istotę dla właściwego odbioru dzieła artystycznego stanowi jego opis w postaci rozprawy doktorskiej. Praca ta, co należy podkreślić, spełnia podstawowe wymogi pracy naukowej. Całość rozprawy doktorskiej zawarta jest na 104 stronach. Składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia i bibliografii. Rozprawa doktorska spełnia wymagania przejrzystości tekstu w rozumieniu jego spójności w ciągu myślowym i łączy się w logiczną całość. Do pracy dołączone jest streszczenie w języku angielskim.

Rozprawa doktorska Feng Yexi jest opisem wybranych chińskich oraz rosyjskich pieśni artystycznych. Doktorant dokonuje porównania tych pieśni oraz wskazuje znaczenie ich z punktu widzenia wokalisty wykonawcy. Pieśń artystyczna jest dla doktoranta ważnym przedmiotem w sferze badań naukowych.

Autor pracy studiował w chińskiej uczelni muzycznej gdzie interesował się chińską pieśnią artystyczną. Po ukończeniu studiów licencjackich w Chinach doktorant podjął naukę na Białorusi. To właśnie podczas tego trzyletniego etapu nauczania miał okazję poznać rosyjską muzykę i kulturę artystyczną rosyjskiego narodu. Jak sam podkreśla szczególne jego zainteresowanie wzbudził romans rosyjski.

Pierwszy rozdział zatytułowany „Geneza i rozwój rosyjskiej pieśni romantycznej i chińskiej pieśni artystycznej” posiada trzy podrozdziały. Pierwszy z podrozdziałów zatytułowany „Geneza i rozwój pieśni artystycznej” to krótki opis rozwoju pieśni artystycznej od Schuberta do Debussy'ego. Po nim następuje kolejny podrozdział „Proces kształtowania się i rozwoju romansu rosyjskiego”. W nim znajdujemy dwa kolejne podrozdziały: „Sytuacja społeczna Rosji w XIX wieku i status rozwoju muzyki rosyjskiej” i „Powstanie i rozwój romansu rosyjskiego w XIX wieku”.

W pierwszym podrozdziale doktorant dokonuje zwięzłego rysunku historycznej sytuacji społecznej w XIX wiekowej Rosji w aspekcie rozwoju muzycznego. W drugim podrozdziale autor skupia się na przedstawieniu rozwoju rosyjskiej pieśni romantycznej od początku XVIII po XIX wiek. Przedstawieni są kompozytorzy tego okresu. Szczególnie kompozytorzy Potężnej Gromadki. Pewne moje zastrzeżenia budzą błędy np. w nazwisku Bałakiriewa oraz Dargomyżskiego. W podrozdziale tym autor wspomina również dwóch najznamienitszych twórców rosyjskiego romantyzmu i równocześnie autorów pieśni romantycznych i romansów - Czajkowskiego i Rachmaninowa. Jednakże tym dwóm doktorant poświęcił obszerną część

trzeciego rozdziału swojej dysertacji. Trzeci podrozdział pierwszego rozdziału zatytułowany „Pochodzenie, powstanie i rozwój chińskiej pieśni artystycznej” to czytelne przedstawienie ewolucji historii chińskiej pieśni artystycznej od 1920 roku przez Ruch 4 Maja, lata czterdzieste XX wieku, gdy Chiny ogarnęła wojna anty japońska, po lata osiemdziesiąte XX wieku. Autor dokonuje podziału chińskiej pieśni artystycznej na trzy kategorie. Pieśni artystyczne czerpiące z pieśni ludowych, pieśni tworzonych do słów klasycznych lub współczesnych poetów aż do pieśni lirycznych. Doktorant podkreśla, iż chińska pieśń artystyczna przez cały czas się rozwija i jest jednym z najważniejszych współczesnych gatunków muzycznych. Drugi rozdział zatytułowany „Cechy stylistyczne chińskiej pieśni artystycznej i rosyjskiej pieśni romantycznej” posiada również dwa podrozdziały. Pierwszy zatytułowany „Styl i cechy romansu rosyjskiego” analizuje rozwój tego gatunku muzycznego na przykładzie twórczości trzech wybitnych romantyków muzycznych Rosji; Glinki, Czajkowskiego i Rachmaninowa. Autor podkreśla, iż każdy z kompozytorów przelewał w twórczości romansów swą ogromną emocjonalność. To ich życie z ogromem wrażliwości przelane zostały w formie fascynacji sztuką a szczególnie pieśnią romantyczną. W tym podrozdziale moje wątpliwości budzi określenie cyklu pieśni sformułowaniem *suita romantyczna*, która jest przypisana do form instrumentalnych. Kolejny podrozdział jest zatytułowany „Charakterystyka stylistyczna chińskiej pieśni artystycznej”. Autor pracy analizuje powstanie chińskiej pieśni artystycznej na przestrzeni ostatnich 100. lat. Podkreśla, że Chiny będące krajem z wielowiekową historią posiadają bogatą kulturę i ogromne zasoby dziedzictwa literackiego i artystycznego z którego czerpali twórcy chińskich pieśni artystycznych. To nieprzebrane bogactwo narodowego dziedzictwa muzycznego i zróżnicowanie folklorystyczne stwarza wyjątkowe i płodne podstawy dla twórczości nowej chińskiej pieśni artystycznej. Pragnę zaznaczyć ciekawą treść ostatniego akapitu tego podrozdziału dotyczącą wymowy i wykonawstwa chińskich pieśni. Moje wątpliwości budzi brak spójności w pisowni słów *bel canto* i słowa *autor*, w tym przypadku dotyczy ono doktoranta czyli autora tekstu. Raz te słowa pisane są z dużej litery innym razem z małej.

Trzeci rozdział, rozdział analityczny zatytułowany jest „Znaczenie chińskiej pieśni artystycznej i rosyjskiej pieśni romantycznej z punktu widzenia wokalisty”. Rozdział ten posiada dwa podrozdziały. Pierwszy zatytułowany „Wartość estetyczna chińskiej pieśni artystycznej i romansu rosyjskiego” to zwrócenie uwagi na wrażliwość i emocjonalność kompozytorów rosyjskich i chińskich czerpiących z wielowiekowych tradycji kulturowych swoich narodów. Każdy posiadał swoją odrębność ale każdy posiadał pojęcie pięknej muzyki i pięknej melodii. Kolejny podrozdział zatytułowany „Analiza wartości wykonawczej chińskiej pieśni artystycznej i rosyjskiej pieśni romantycznej oraz technik ich wykonania” to wnikliwe opracowanie formalne wybranych ośmiu pieśni i opis problemów technicznych związanych z techniką wokalną. Autor opracował i przeanalizował pięć pieśni rosyjskich i trzy pieśni chińskie. Każda z analizowanych pieśni jest przetłumaczona na język polski. Pojawia się rok powstania pieśni, forma pieśni, budowa, metrum i agogika. Tutaj zaznaczę, iż doktorant błędnie metrum nazywa taktem. Przy analizie harmoniczej pojawiają się również pewne nieścisłości. Np. na stronie 55 w ostatnim akapicie doktorant pisze: „W części A tonacja z toniki e-moll zmienia się na subdominantę e-moll”. Jeżeli tonika to e-moll to subdominanta jest w a-moll. Doktorant każdą pieśń opisuje w kontekście tematycznym. Analizuje nastrój i emocjonalność każdego utworu. Omawia również wymowę języka rosyjskiego w kontekście pracy z Chińczykiem. Doktorant zaznacza ogromną rolę, która spoczywa w rękach pianisty – akompaniatora. Zastrzeżenia moje budzi pisownia określenia tempa pisane raz dużej litery innym razem z małej. Często w tym rozdziale pojawia się określenie *znacznik*. Nie rozumiem znaczenia tego określenia w kontekście analizy pieśni. Podam jeden z takich przykładów. Na stronie 60 w ostatnim akapicie pojawia się następujące zdanie. „Potem następuje *crescendo*, w ślad za *znacznikiem ekspresji* na partyturze”. Podobne określenie znajduje się na stronie 62. Autor pisze: „*Znacznik swobodnego fermato* zaraz potem oznacza nagłą zmianę emocji”. Na stronie 58 po oznaczeniu opusu pieśni nie ma obowiązującej kropki. Dalej na stronie 57 akapit od góry strony i następujący tam fragment jest dla mnie nie zrozumiały. Doktorant w tym fragmencie opisuje wymowę języka rosyjskiego i odnosi się

do zbliżonych w wydźwięku głosek chińskich. Cytuję to zdanie: „Jest to coś pośredniego pomiędzy xia i sha w chińskiej transkrypcji pinyin; przecinek po tym słowie powinien zostać zaśpiewany”. Myślę, że autorowi chodziło raczej o to, że pomimo przecinka nie robimy oddechu. Błąd również pojawił się w tłumaczeniu tytułu pieśni Czajkowskiego „Przyjacielu, nic nie mów”. Pisownia łączna jest niepoprawna. Doktorant używa dużo cytatów, które świadczą o znajomości tematu i odczytaniu. Doktorant, mniemam, sam dokonał tłumaczenia pracy i stąd dość dużo błędów w literówkach i niezrozumieniu sensu określonych sformułowań. Autor pracy poza tymi niedociągnięciami wykazał się dużą dociekliwością naukową. Korzystał z bardzo bogatej bibliografii.

KONKLUZJA

Przedstawiony zapis dzieła artystycznego oraz jego opis stanowią integralną całość ciekawego materiału zarówno w aspekcie wykonawczym jak i teoretycznym.

Stwierdzam, że praca doktorska pana **Yexi Feng** poprzez swój twórczy i naukowy charakter stanowi ciekawe kompendium wiedzy na badany temat i wkład w rozwój dyscypliny artystycznej – wokalistyka, jak również w dziedzinie sztuk muzycznych.

Wobec powyższego stwierdzam, iż doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną a także umiejętnością do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Rozwiązał założenia zagadnienia artystycznego i spełnił tym samym wymagania Ustawy art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789, z późniejszymi zmianami).

Stawiam wniosek o jej przyjęcie

prof. dr hab. Grażyna Flicińska-Panfil

G. Flicińska-Panfil